

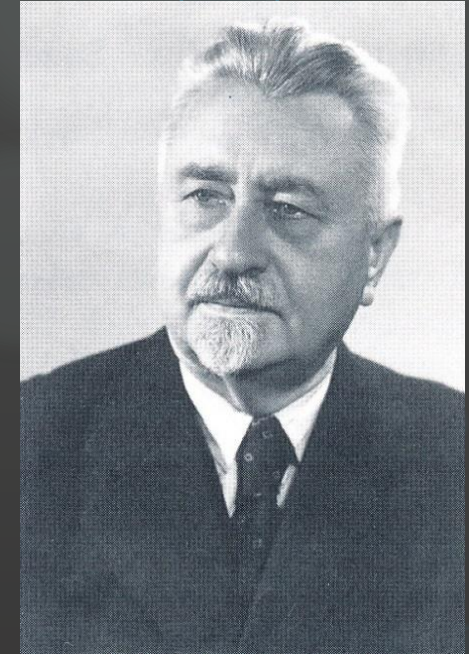
Profesor Václav Novák a jeho zásluhy o československou bioklimatologii

Jaroslav Rožnovský

Prof. Dr. Ing. Václav Novák, DrSc. Dr.h.c.

- Na Mendelově univerzitě
- (původně Vysoké škole zemědělské)
- byl činný v oborech půdoznalství a bioklimatologie.
- Zasloužil se o:
 - založení sítě 60 agrometeorologických stanic;
 - organizaci fenologické služby;
 - vypracování vůbec první fenologické mapy a jeho zásluhou se začaly vydávat fenologické ročenky.
- Z jeho iniciativy došlo v roce 1965 k ustavení
- **Československé bioklimatologické společnosti** při ČSAV (nyní České bioklimatologické společnosti)

Bioklimatologická komise při ČSAV

- Bioklimatologie se v českých zemích pěstovala desítky let, avšak pouze na ojedinělých pracovištích, zejména na vysokých školách zemědělských a lesnických.
- Po vzniku ČSAV v r. **1953** byla na podnět biologů z Biologického ústavu ČSAV ustanovena v témže roce **Bioklimatologická komise při ČSAV** jako poradní vědecký orgán.
- Předsedou byl jmenován **prof. V. Novák** z VŠZ v Brně.
- Bioklimatologická komise uspořádala konference s mezinárodní účastí v letech 1955, 1958 a 1961.

Odborná bioklimatologická skupina

- Již v době konání první konference bylo uvažováno o založení **Bioklimatologické společnosti**.
- V té době se připravovalo založení Československé meteorologické společnosti (založena byla po dlouhém jednání 17. 12. 1958) a proto bylo od těchto plánů upuštěno.
- Po dohodě s meteorology pak byla v r. 1959 ustanovena **odborná bioklimatologická skupina** této společnosti, kterou vedl **prof. MUDr. Karel Bobek**.
- Protože však v dalších letech byla spolupráce s „fyzikálními“ meteorology složitá, vrátila se Bioklimatologická skupina při ČSMS v průběhu roku 1964 k původnímu pojetí vytvoření samostatné společnosti.

Československé bioklimatologické společnosti

- Bioklimatologická komise při ČSAV dne **8. 1. 1965** schválila tento návrh s tím, že nová společnost převeze také činnost Bioklimatologické komise při ČSAV.
- V lednu 1965 projednávalo tento návrh vědecké kolegium astronomie, geofyziky a meteorologie při ČSAV, jehož zasedání byl přítomen prof. A. Gregor jakožto předseda ČSMS.

- Jeho názor na vytvoření samostatné Bioklimatologické společnosti byl jednoznačně záporný a odsuzující, záporně se vyjadřoval i o činnosti Skupiny.
- Prohlásil, že nevidí důvod, proč by měli bioklimatologové opouštět ČSMS. Vědecké kolegium nakonec rozhodlo předat tuto žádost Vědeckému kolegiu speciální biologie, pod něhož spíše bioklimatologie spadá.
- Toto kolegium dne **19. 2. 1965** schválilo návrh na vytvoření
- **Československé bioklimatologické společnosti** a začlenění této společnosti ke kolegiu speciální biologie

Ustavující schůze

- Ustavující schůze Československé bioklimatologické společnosti se konala dne **8. září 1965** v 10 hodin v dnešním Národním domě na náměstí Míru v Praze.
- V předstihu (20. 8. 1965) byl vytvořen organizační řád Společnosti (dnešní Stanovy).
- Na ustavující schůzi byl za předsedu nové Společnosti zvolen:
 - prof. V. Novák,
 - 1. místopředsedou prof. K. Symon,
 - 2. místopředsedou ing. V. Krečmer,
 - vědeckým tajemníkem doc. V. Havlíček,
 - hospodářem ing. V. Picko.

Sekce Společnosti

- Následující IV. Česko-slovenská bioklimatologická konference v říjnu 1965 v Brně byla již vedena jako akce nově vzniklé společnosti.
- V průběhu roku 1966 byly ustanoveny jednotlivé sekce Společnosti.
- Sekce **bioklimatologie člověka** (humánní sekce) byla založena na pracovním zasedání 22. 6. 1966 v Bratislavě.
 - Vedoucím sekce byl zvolen doc. MUDr. J. Badal.
- Sekce **bioklimatologie rostlin** (rostlinná sekce) byla založena na pracovním zasedání 13. 9. 1966 v Trojanovicích u Frenštátu pod Radhoštěm.
 - Předsedou byl zvolen doc. Dr. R. Intribus z Bratislavy.
- Sekce **bioklimatologie zvířat** (zoo.sekce) byla založena na pracovním zasedání 20. 10. 1966 v Uhříněvsi u Prahy (dnes Praha-Uhříněves).
 - Předsedou byl zvolen doc. MVDr. J. Hojovec.

Samostatné Společnosti

- Po ustanovení federativního uspořádání státu v r. 1968 byly vytvořeny samostatné bioklimatologické společnosti
 - Česká,
 - Slovenská.
- Ustavující schůze české společnosti se konala 20. 11. 1968 v Praze v Emauzích.
- Bylo rozhodnuto ponechat název „Československá“ (podobně jako ČSAV), pouze byly formálně upraveny Stanovy.
 - Předsedou této společnosti byl zvolen prof. MUDr. K. Symon.
 - Místopředsedou byl Ing. V. Krečmer.
 - Vědeckým tajemníkem byl doc. Ing. V. Pasák.
 - Hospodářem byl Ing. V. Picko.

ČBkS a SBkS

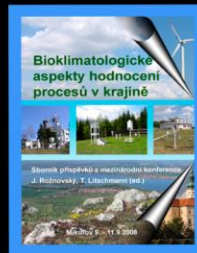
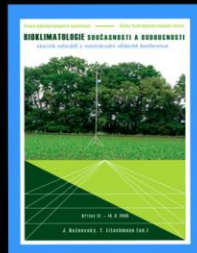
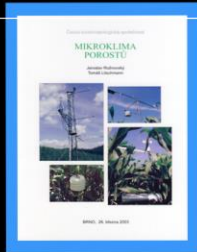
- Vznik samostatných bioklimatologických společností samozřejmě neznamenal přerušení dosavadní spolupráce.
- I po vzniku federace a nadále po vzniku dvou samostatných států pokračovala tradice Česko-slovenských bioklimatologických konferencí vždy přibližně po 2-4 letech v různých místech České a Slovenské republiky.
- ČBkS bývá spolupořadatelem akcí SBkS, především pravidelných Bioklimatologických pracovních dní, které se konají každoročně v různých místech Slovenska, a SBkS bývá obdobně spolupořadatelem různých akcí ČBkS.

Slovenská
bioklimatologická
spoločnosť

Česká
bioklimatologická
společnost

Mezinárodní společnost pro biometeorologii

- International Society of Biometeorology.
- Tato organizace dnes pracuje ve čtyřech sekcích:
 - Fenologie
 - Klíma, turistika a rekreace
 - Biometeorologie zvířat
 - Klíma a lidské zdraví
- Členství ve společnosti je pouze individuální (tj. členy nemohou být národní společnosti jako celek).
- Členský příspěvek je dnes 75 US dolarů ročně, v tom je započítáno roční předplatné časopisu International Journal of Biometeorology (IF = 2,14).
- Naše kontakty s touto mezinárodní společností jsou velmi slabé.
- Společnost pořádá pravidelně mezinárodní biometeorologické kongresy, vždy po třech letech v různých místech světa.

Mezinárodní společnost pro biometeorologii

- Společnost byla založena 29. 8. 1956 v Paříži v sídle UNESCO.
- Motiv založení byl podobný jako v případě Československé společnosti:
 - dát dohromady zájemce o biometeorologii za účelem spolupráce a výměny informací.
- Zakladatelé byli geolog Dr. S.W. Tromp (Nizozemí), meteorolog Dr. H. Ungeheuer (Německo) a několik dalších humánních fyziologů, z nichž Dr. F. Sargent II (USA) se stal prvním předsedou.
- Před založením společnosti byli odborníci zabývající se životním prostředím a ekologií více méně izolováni. Společnost nabídla rámec pro výměnu informací, což bylo podstatné pro vývoj této vědní disciplíny.

Fenologie

Počátky vědecké fenologie spadají do poloviny 18.století (Linné, Kraft aj). V Praze prováděl pozorování některých rostlin Haenke, který vydal tzv. fenologický kalendář.

Zdokonalení fenologického pozorování nastalo zásluhou pražského meteorologa a hvězdáře Fritche (19.století), který jako jeden z prvních data odborně vyhodnocoval.

Dále se na zdokonalení tohoto vědního oboru podíleli Hoffman, Kajgorov a jiní fenologové.

Fenologie

Po první světové válce byla fenologická pozorování v Československé republice organizována na širokém celostátním základě Výzkumnými ústavami zemědělskými zásluhou prof. Ing. Dr. Václava Nováka, který vypracoval pro tato pozorování "Zásadní pravidla" a návrh jednotného formuláře výkazu fenologických pozorování s doplňky a úpravami zaměřenými více k účelům zemědělským než botanickým.

Formulář obsahoval, vedle všeobecných úkonů polních, 82 druhů rostlin, z nichž podstatnou část tvořily polní, luční, ovocné a lesní kultury.

Tento formulář výkazů i "Zásadní pravidla" projednala a schválila roku 1923 komise pro půdoznalství a zemědělskou meteorologii jako jednotný formulář pro fenologickou službu v celé ČSR, který byl potom v této službě zaveden.

Fenologie

V českých zemích zavedla fenologická pozorování některých rostlin a zvířat

Společnost vlasteneckohospodářská (1828) k rozšíření svého meteorologického programu.

Tato pozorování v pozdější době konala v Čechách Společnost pro fysiokracii, na Moravě je prováděl německý Přírodovědecký klub v Brně, převážně však pro účely botanické.

Na Slovensku byla konána první fenologická pozorování v Oravském Podzámku (1861) a v Rožňavě (1866).

Výsledky pozorování z těchto míst byly uveřejňovány v tehdejších uherských ročenkách. Za první světové války činnost obou těchto institucí zanikla.

Fenologie

Od roku 1936 připravovala zmíněná komise vydání "Příručky fenologického pozorovatele", v nichž základní pravidla pro fenologická pozorování byla rozšířena a po stránce metodické prohloubena.

Tato "Příručka" byla vydána v roce 1956 a stala se pomůckou všem fenologickým pozorovatelům, ulehčila jim práci a současně zvýšila vědeckou úroveň fenologických pozorování.

Byla určena především potřebám fenologické sítě HMÚ, tzn. pro obor všeobecné fenologie, v níž nabývá převahy pozorování pro potřeby zemědělské výroby.

- V důsledku společenských změn po roce 1989 opadl zájem o činnost ve vědeckých společnostech, a to především ze strany lékařů, kteří se v současné době věnují pouze své práci a ztrácejí zájem o výzkum.
- To mělo za následek pokles počtu členů Společnosti.
- Po rozdělení státu ukončili členství téměř všichni členové ze Slovenska.

J.G. Mendel

- V letech 1879 až 1883 vedl meteorologická pozorování a záznamy ve starobrněnském klášteře zakladatel genetiky J.G. Mendel.
- Zavedl soustavné zápisy agrometeorologických pozorování.
- Podporoval rozšiřování krátkodobých telegrafických **předpovědí počasí pro zemědělce** na Moravě .
- Také sledoval výskyty slunečních skvrn.

Meteorologische

Jahr 1883

Monat August

Beobachtungs-Station *Livorno*

Beobachter *Leod. Luina Rifflinghofer*

Datum	Unmittelbare Ableitung am Barometer						Luftdruck (auf 0° reduzierter Barometerstand) in Millimetern			Temperatur			Temperatur des trocknen Thermometers nach Celsius			Temperatur des befeuchteten Thermometers nach Celsius			
	Thermometer nach Celsius am Barometer		Barometer in Millimetern		Thermometer nach Celsius am Barometer		Barometer in Millimetern		Thermometer nach Celsius am Barometer		Barometer in Millimetern		Tages-Mittel	Maximum	Minimum	Tages-Mittel	Maximum	Minimum	
	7 ^h	2 ^h	9 ^h	7 ^h	2 ^h	9 ^h	7 ^h	2 ^h	9 ^h	7 ^h	2 ^h	9 ^h							
1																			
2																			
3																			
4																			
5																			
6																			
7																			
8																			
9																			
10																			
11																			

Meteorologische

Jahr 1884

Monat *Juni*

Beobachtungs-Station *Livorno*

Beobachter *Leod. Luina Rifflinghofer*

Datum	Unmittelbare Ableitung am Barometer						Luftdruck (auf 0° reduzierter Barometerstand) in Millimetern			Temperatur			Temperatur des trocknen Thermometers nach Celsius			Temperatur des befeuchteten Thermometers nach Celsius			
	Thermometer nach Celsius am Barometer		Barometer in Millimetern		Thermometer nach Celsius am Barometer		Barometer in Millimetern		Thermometer nach Celsius am Barometer		Barometer in Millimetern		Tages-Mittel	Maximum	Minimum	Tages-Mittel	Maximum	Minimum	
	7 ^h	2 ^h	9 ^h	7 ^h	2 ^h	9 ^h	7 ^h	2 ^h	9 ^h	7 ^h	2 ^h	9 ^h							
1	17.0	65.8	19.0	59.0	18.0	55.0	56.8	58.0	59.0	58.0	6.7	-7.0	-6.0	0.0	-2.2	-2.8	-7.0	-6.0	-5.7
2	18.0	59.0	15.0	55.5	14.0	54.2	54.0	53.0	51.8	53.0	1.0	-7.0	-6.0	1.0	-2.0	-2.8	-7.0	1.0	-4.0
3	18.0	52.8	17.0	52.0	15.0	51.6	50.7	49.6	49.0	49.8	-2.8	-3.0	-4.0	-2.5	-6.2	-3.0	-7.0	-2.0	-7.0
4	16.0	49.0	17.0	48.5	14.0	50.7	48.9	4.0	48.0	48.8	-6.6	-0.5	-3.4	-6.9	-6.6	-6.0	-9.0	-6.0	-5.0
5	14.0	52.8	17.0	52.0	15.0	52.6	50.0	50.7	51.0	51.7	-0.9	-6.6	-1.7	0.9	-1.2	-1.0	-1.5	-0.9	-1.4
6	14.0	50.0	15.0	48.0	14.0	44.0	47.5	60.5	48.0	44.0	-0.9	-2.9	-2.0	-1.0	-1.0	-1.5	-2.2	-1.0	-1.0
7	14.0	48.0	14.0	49.8	14.0	46.5	48.5	49.5	48.5	47.8	2.0	-3.0	0.9	2.0	4.9	3.0	0.9	3.9	3.0
8	14.0	48.0	14.0	46.8	15.0	48.8	46.0	62.0	45.0	63.5	5.0	1.8	0.0	4.6	3.5	3.5	3.0	2.0	1.6
9	14.0	52.8	15.0	52.0	15.0	54.2	51.0	52.5	50.9	53.7	4.0	1.2	2.0	4.0	0.0	3.0	4.2	2.9	0.2
10	14.0	55.0	14.0	54.6	15.0	54.8	53.8	52.2	52.0	52.8	6.0	-1.0	6.0	4.9	4.0	2.0	6.0	4.0	3.7
11	15.0	61.0	17.0	47.0	14.0	41.0	46.0	46.0	46.0	46.0	7.0	1.0	7.0	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0

Děkuji za pozornost

